

SELVITYS OIKEUSKANSLERINVIRASTON SELVITYSPYYNTÖÖN 11.7.2022

Kunnanhallitus antaa kantelussa esitettyihin asioihin seuraavat vastaukset:

1. Kantelussa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota siihen, miten kirjaston lakkauttamispäätös on tehty, miten asukkaita on kuultu asiassa ja miten asiasta on tiedotettu.

Vastaus:

Kirjastotoiminnan muutokset on tehty kunnan hallintosäännön mukaisesti. Vuoden 2022 talousarvion ja vuosien 2023 - 2024 taloussuunnitelman on hyväksytty kunnanvaltuuston kokouksessa 13.12.2021 (§ 68). Vuoden 2022 talousarviokirjassa todetaan: ”Paltamon kunnankirjastoon kuuluu pääkirjasto ja kirjastoauto. Pääkirjastossa henkilökunta palvelee maanantaista perjantaihin. Omatoimitekniiikan ansiosta kirjasto on kuntalaisten käytettävissä myös silloin, kun henkilökunta ei ole paikalla. Kirjastoautolla on kaksi ajopäivää viikossa ja erikseen käydään kerran kuussa Kontiomäen koulun pihassa. Kontiomäen kirjastopalvelut hoidetaan kirjastoauton viikoittaisilla käynneillä.”

Syinä kirjastopalveluiden uudelleen arviointiin on ollut kunnan talouden tasapainottamistarpeet ja Kontiomäen sivukirjaston vähäinen kävijämäärä jo ennen korona-aikaakin. Kontiomäen sivukirjastosta aiheutui käyttäjä- ja lainausmäärään nähden suhteettoman paljon henkilöstö-, aineisto-, vuokra- ja siivous- ja matkakuluja. Kirjoja ja lehtiä ei ole ollut mahdollista hankkia kaikkiin kolmeen yksikköön omia, joten esim. kirjojen kierto oli hidasta. Kirjaston henkilökunnasta eläköityi kaksi henkilöä vuonna 2021. Tällä hetkellä kirjastotoimessa on töissä kirjastonhoitaja ja kirjastovirkailija / kirjastoauton kuljettaja. Kahdella työntekijällä kolmen kirjastoyksikön ylläpito ei ole mahdollista.

Käytännössä kirjastoauto käy Kontiomäellä kerran viikossa, pois lukien kunnanhallituksen päättämät esimerkiksi kesäloma-ajat. On kuitenkin huomioitava, että kirjastoauton liikennöintitaukojen aikana pääkirjasto palvelee kaikkia kuntalaisia yhdenvertaisesti.

Kontiomäen kirjaston tilat siirtyivät päiväkotit Mesikämmenen käyttöön. Paltamo on mukana Opetushallituksen kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa, mikä vaatii toiminnan eriyttämistä ja jakotilaa lapsiryhmille. Entiset kirjaston tilat ovat erittäin toimivat myös vanhempien ja verkostojen yhteistyötilana. Tilan käyttöaste on noussut huomattavasti entiseen verrattuna. Kontiomäen sivukirjaston tilat ovat päiväkotit Mesikämmenen käytössä vähintään viitenä päivänä viikossa. Paltamon kunnan varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on kasvanut koko ajan, joten päiväkotiin saatu lisätila on tullut todella tarpeeseen.

Paltamon kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2020 - 2024. Näiden vuosien talousarviot laaditaan tasapainottamisohjelman ja toisaalta kunnan strategian ohjaamina.

Paltamon kunta

Salmelankuja 1, 88300 Paltamo

Myös kuntalaisilla oli mahdollisuus vaikuttaa talouden tasapainottamistoimenpiteisiin (kysely 8. – 15.11.2019). Kuntalaisilta kysyttiin, mitä Paltamon kunta voisi tehdä toisin tai mihin kunnan pitäisi satsata, mistä kunta voisi luopua. Vastauksia saapui 31.

Lisää panostusta kaivattiin erityisesti lasten- ja nuorten palveluihin sekä työpaikkojen ja elinkeinojen kehittämiseen. Yhtenä teemana korostui myös suurien investointien vaikutus alueen vetovoimaisuuteen. Vastauksissa nousi esille myös kunnan pienellä käytöllä olevista tiloista luopuminen. Lisäksi henkilöstörakenne esiintyi monessa vastauksessa ja erityisesti hallinnon kokoa kyseenalaistettiin.

Tasapainotusohjelmassa todetaan mm. seuraavaa: ”Kunnan taloudelliset resurssit ovat niukat ja nykyisenlaista palvelurakennetta ei ole mahdollista ylläpitää. Talouden tasapainon saavuttaminen edellyttää toimintojen uudelleenjärjestämistä ja kehittämistä sekä palvelutason laskua ja / tai palvelujen saatavuuden heikentymistä. Päätettyjen toimenpiteiden osalta tulee olla valmius niiden nopeampaan toteuttamiseen, mikäli kunnan taloudellinen tilanne heikkenee entisestään.”

Valtuustoseminaarissa 2.9.2019 käsiteltiin yhtenä toimenpide-ehdotuksena kirjastopalveluiden palvelutason laskemista keskimääräiselle tasolle. Ehdotusta pidettiin strategian mukaisena ja välitöntä toteuttamista kannatettiin. Todettiin, että kirjastotoimen kustannukset / kuntalainen olivat Paltamossa huomattavasti korkeammat kuin muissa samankokoisissa kunnissa (Kuntamaiseman tuottama vertailuaineisto).

Kantelija väittää, että asukkaiden yhdenvertaisuutta on rikottu. Väite ei pidä paikkaansa. Kirjastolain 5 §:n mukaisesti kunnan tehtävänä on yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen. Kunta voi järjestää yleisen kirjaston toiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin.

Paltamossa toimii Kontiomäen sivukirjaston sulkemisen jälkeen edelleen pääkirjasto ja kirjastoauto, jotka ovat kaikkien kuntalaisten yhdenvertaisessa käytössä. Kantelussa mainittuun asukkaiden kuulemiseen ja tiedottamiseen olisi pitänyt panostaa enemmän. Sivukirjaston sulkemisesta tiedotettiin ensimmäisen kerran vasta 14.2.2022. Jatkossa tulemme panostamaan tiedottamiseen ja asukaskuulemiseen hyvän hallinnon ja kuntalain mukaisesti.

2. Päivämääriin liittyvät väitteet

Kantelija väittää, että kirjaston lakkautuspäätös olisi tehty valtuustoseminaarissa 13.12.2021 ja että 31.5.2021 valtuusto oli käsitellyt talousarviota siten, että Kontiomäen kirjasto olisi vuosien 2022 - 2023 osalta mukana.

Vastaus:

Paltamon kunnanvaltuusto ei ole päättänyt Kontiomäen sivukirjaston lakkauttamista seminaarissaan 13.12.2021. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuoden 2022 talousarvion kokouksessaan 13.12.2021 (§68).

Paltamon kunta

Salmelankuja 1, 88300 Paltamo

Paltamon kunnanvaltuusto on kokouksessaan 31.5.2021 (§ 24) käsitellyt vuoden 2021 avattua talousarviota, jossa ei ole tehty toiminnallisia muutoksia vuoden 2021 osalta. Kyseessä on ollut vuoden 2021 talousarvio ja vuosien 2022 - 2023 osalta on esitetty kuntalain 110 §:n mukainen suunnitelma. Suunnitelmavuosien osalta tilanne tarkennetaan vuosittain talousarviovuodelle. Vuoden 2022 talousarviossa asiaa on tarkasteltu uudelleen.

3. Lopuksi

Paltamossa toimii yksi kirjasto, jolla on ollut sivutoimipiste Kontiomäessä ja lisäksi kirjastoauto. Kantelija miettii kantelussaan, että oliko uudella valtuustolla siunaus ja valtuutus tehdä pikainen päätös eli seuraavana päivänä kirjasto lakkasi olemasta Kontiomäellä (viittaus kantelijan ajatukseen valtuustoseminaarista 13.12.2021).

Kunnanvaltuuston toimintaa ohjaa mm. kuntalaki ja kunnan hallintosääntö. Näiden mukaan kunnanvaltuusto päättää talousarviosta ja toimintasuunnitelmasta. Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kunnan asukasmäärä huomioon ottaen Paltamon kunta tarjoaa edelleen hyvät kirjastopalvelut. Kirkonkylällä toimii pääkirjasto ja sivukylillä kiertää kirjastoauto. kirjastoauton reiteistä). Kirkonkylän kirjasto on auki viitenä päivänä viikossa ja lisäksi omatoimikirjastotekniikka mahdollistaa kirjastopalveluiden käytön iltaisin ja viikonloppuisin (liite aukioloajoista).

Vertailutietoa Paltamon kirjastoyksikköjen välillä

Toimipisteiden osuudet kaikista lainoista:

2017: pääkirjasto 60.8 %, kirjastoauto 25.4 %, Kontiomäki 13.8 %

2018: pääkirjasto 58.4 %, kirjastoauto 24.3 %, Kontiomäki 17.3 %

2019: pääkirjasto 63.7 %, kirjastoauto 24.2 %, Kontiomäki 12.1 %

2020: pääkirjasto 73.7 %, kirjastoauto 25.4 %, Kontiomäki 0,9 %

2021: pääkirjasto 76.8 %, kirjastoauto 23 %, Kontiomäki 0,2 %.

Kirjastotoimen kustannusten tunnuslukuja vuodelta 2020

Kirjastoaineistokulut euroa / asukas

Paltamo 12,01	Kainuu 7,30	Koko maa 6,54
---------------	-------------	---------------

Henkilöstökulut + kirjastoaineistokulut euroa / fyysiset käynnit + kokonaislainaus

Paltamo 3,22	Kainuu 2,13	Koko maa 1,96
--------------	-------------	---------------

Toimintakulut euroa / asukas

Paltamo 85,51	Kainuu 57, 42	Koko maa 57,53
---------------	---------------	----------------

Toimintakulut euroa / kokonaislainaus

Paltamo 6,88	Kainuu 4,55	Koko maa 4,49
--------------	-------------	---------------

Asia ei ole kunnan tietojen mukaan muun viranomaisen tutkittavana muutoksenhakuna tai kanteluna.

Paltamossa 27.9.2022

Paltamon kunta
kunnanhallitus

Paltamon kunta

Salmelankuja 1, 88300 Paltamo